

လူထုကဗျာ

မောင်သာနိုး

မှတ်စားကြိုက်
mgoe.com

လူထုတေးချင်းတွေဟာ လူမျိုးရဲ့ အစဉ်အလာ ယဉ်ကျေးမှု
 အမွေအနှစ်မို့ စုဆောင်း ထိန်းသိမ်းလေ့ ရှိကြတာ ဖြစ်တဲ့အပြင်၊
 သူတို့ရဲ့ အာဝဇ္ဇန်း၊ သူတို့ရဲ့ တိုတိုနဲ့ ထိထိမိမိရှိမှုတို့ကြောင့်လည်း
 ကျောင်းသားများ၊ ကဗျာဆရာများ လေ့လာကြရတာ ဖြစ်ပါတယ်။
 သူတို့ဟာ တောင်ထိပ်ကနေ မိုးရေနဲ့အတူ မိုင်ပေါင်းများစွာ
 လိမ့်ပါလာခဲ့ရပြီးနောက် မြစ်ကမ်းပါးမှာ လုံးချော ပြောင်လက်
 လှပနေတာ တွေ့ရတဲ့ ကျောက်လုံးကလေးတွေနဲ့တူတယ်။
 တစ်ခေတ်ကတစ်ခေတ် လက်ကမ်းပေးရင်း ကောင်းသထက်
 ကောင်း၊ ညွှန်သထက်ညွှန်အောင် ပြင်တန်တာပြင်၊ ဖြုတ်တန်
 တာဖြုတ်လို့ နောက်ဆုံးမှာ အံဝင်ခွင်ကျ ကွက်တိကလေးပဲ
 ကျန်ရစ်တော့တယ်လို့ ယူဆနိုင်တယ်။

MTN - 2000 Ks

mgyoe.com

လူထုကဗျာ မောင်သာနိုး

နှစ်ကာလများ

အမှတ် ၁၀၄၊ အပေါ်ဆုံးထပ် (က)၊
အောင်စေယျလမ်း၊ အလုံမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။

ဖုန်း - ၀၉ ၂၅ ၄၈ ၄၈ ၀၄၈

e-mail: theeras2001@gmail.com

ပုံနှိပ်မှတ်တမ်း

လူထုကဗျာ

မောင်သာနိုး

ဒုတိယအကြိမ်၊ ဒီဇင်ဘာ၊ ၂၀၁၈(နှစ်ကာလများ စာအုပ်တိုက်)

ပထမအကြိမ်၊ ဇွန်၊ ၂၀၀၂ (ဂန္ထရု စာအုပ်တိုက်)။

အုပ်ရေ - ၁၀၀၀

တန်ဖိုး - ၂၀၀၀ ကျပ်

ထုတ်ဝေသူ ဦးစိန်ဝင်း၊ နှစ်ကာလများ စာပေ (၀၀၇၄၄)၊ ၁၀၄၊ အပေါ်ဆုံးထပ် (က)၊
အောင်ဇေယျလမ်း၊ အလုံမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။ အတွင်းနှင့် အဖုံးပုံနှိပ် ဦးအေးဝင်း၊
အေးကမ္ဘာပုံနှိပ်တိုက် (၀၀၂၉၀)၊ အမှတ် ၄၆၊ ၄၆ လမ်း၊ လမ်း၊ ဗိုလ်တထောင်မြို့နယ်၊
ရန်ကုန်မြို့။ ကွန်ပျူတာစာစီ သရဖီ။ မျက်နှာဖုံး ဘဋ္ဌေးကြည်။

မာတိကာ

အသိအမှတ်ပြုခြင်းများ	၇
လေ့လာရမယ့် ကဗျာတစ်စု	၉
၁။ ရိုးစင်းတဲ့ နှလုံးသား	၁၃
၂။ ကျေးလက်တေးသံလား လူထုတေးသံလား	၂၀
၃။ လူထုကဗျာနဲ့ ကာရန်	၂၆
၄။ နှစ်ပွင့် အတူယှဉ်လို့	၃၄
၅။ လူထုစာဆိုနဲ့ စကြဝဠာ	၄၀
၆။ ဗုံကြီးသည် လိမ်လည်လှည့်	၄၇
၇။ လူထုကဗျာထဲက သမီး	၅၅
၈။ သမီးတစ်ကောင်	၆၁
၉။ လှေစီးတဲ့ ကိုလူဝါ	၆၇
၁၀။ ဗောင်းတော် နဂါးလိမ်	၇၃
၁၁။ မလေး လက်ခတ်သံ	၇၈
၁၂။ မောင်ရှင်လောင်းနှင့် အသက်အရွယ်	၈၅
၁၃။ ငယ်ရွယ်သူတို့ အိပ်မက်	၉၂
၁၄။ ဝေးကွာခြင်းရဲ့ တေးသံ	၉၉

၁၅။ လွမ်းအောင် ကူချဲ့	၁၀၆
၁၆။ လူထုကဗျာမှာ ဗျိုင်း	၁၁၄
၁၇။ လူထုကဗျာမှာ ဖိုးခေါင်ငှက်	၁၂၀
၁၈။ ငှက်ပေါင်းငယ် တွန်သံနဲ့	၁၂၇
၁၉။ ရွှေလမှာ ယုန်ဝပ်လို့	၁၃၄
၂၀။ နိဗ္ဗိန္ဒတေးတစ်ပုဒ်	၁၄၀
၂၁။ မြန်မာကဗျာမှာ ခရီးသည်	၁၄၆
၂၂။ ပုပ္ဖား ရွှေတောင်လုံးသာပလေး	၁၅၂

အသိအမှတ်ပြုခြင်းများ

ရိုးစင်းတဲ့ နှလုံးသား (မြားနတ်မောင်၊ ဇွန်၊ ၁၉၉၄)၊ ငယ်ရွယ်သူတို့ အိပ်မက် (မြားနတ်မောင်၊ စက်တင်ဘာ၊ ၁၉၉၄)၊ ဝေးကွာခြင်းရဲ့ တေးသံ (မြားနတ်မောင်၊ ဇူလိုင်၊ ၁၉၉၄)၊ ပုပ္ပား ရွှေတောင်လုံးသာပလေး (မြားနတ်မောင်၊ မေ၊ ၁၉၉၄)၊ ကျေးလက်တေးသံလား၊ လူထုတေးသံလား (အတွေးအမြင်၊ ၁၁၅)၊ လူထုကဗျာနဲ့ ကာရန် (အတွေးအမြင်၊ ၁၁၉)၊ နှစ်ပွင့်အတူယှဉ်လို့ (အတမ ၉၉)၊ လူထုစာဆိုနဲ့ စကြဝဠာ (အတမ ၁၁၆)၊ ဗုံကြီးသည် လိမ်လည်လှည့် (အတမ ၁၁၁)၊ လူထုကဗျာထဲက သမီး (အတမ ၁၂၀)၊ သမီးတစ်ကောင် (အတမ ၁၂၁)၊ လှေစီးတဲ့ ကိုလူဝါ (အတမ ၁၂၃)၊ ဗောင်းတော် နဂါးလိမ် (အတမ ၁၂၈)၊ မလေး လက်ခတ်သံ (အတမ ၁၂၆)၊ မောင်ရှင်လောင်းနဲ့ အသက်အရွယ် (အတမ ၁၀၆)၊ လွမ်းအောင် ကူချဲ့ (အတမ ၁၁၀)၊ လူထုကဗျာမှာ ဗျိုင်း (အတမ ၁၂၂)၊ လူထုကဗျာမှာ ဖိုးခေါင်ငှက် (အတမ ၁၂၅)၊ ငှက်ပေါင်းငယ် တွန်သံနဲ့ (အတမ ၁၂၇)၊ ရွှေလမှာ ယုန်ဝပ်လို့ (အတမ ၁၀၄)၊ နိဗ္ဗိန္ဒ တေးတစ်ပုဒ် (အတမ ၁၀၄) မြန်မာကဗျာမှာ ခရီးသည် (အတမ ၁၀၈)။

အတွေးအမြင်နဲ့ မြားနတ်မောင် မဂ္ဂဇင်းတို့ကို ကျေးဇူးအထူးတင်ပါကြောင်း မှတ်တမ်းတင်အပ်ပါတယ်။

လေ့လာရမယ့် ကဗျာတစ်ခု

ကဗျာကို လေ့လာတယ်ဆိုတာ ရှေးကဗျာ၊ ခေတ်ကဗျာ၊ နိုင်ငံခြား
 ကဗျာ အကုန်လေ့လာရတဲ့အပြင် သူနဲ့ တိုက်ရိုက်ဆက်သွယ်နေတဲ့ သီချင်း
 နဲ့ အတီးအမှုတ်ကိုပါ လေ့လာရတာ ဖြစ်တယ်။ ပြီးတော့ ဘာသာစကား။
 ခေတ်ထဲက ကဗျာဆရာဟာ ခေတ်လူတွေ ပြောကြဆိုကြတာကို ဂရုတစိုက်
 နားထောင်မှတ်သားတတ်ရတာ ဖြစ်လေတော့ သူတို့ စိတ်လိုက်မာန်ပါ
 သီချင်းဟစ်တာကိုလည်း သတိမပြုလို့ မဖြစ်ဘူး။ လူတွေ သီချင်း
 ဟစ်ကြရာမှာ ဂန္ထဝင်ကျမ်းတဲ့ သီချင်းရေးဆရာရဲ့ စာသား ဖြစ်နိုင်သလို၊
 သူတို့ကိုယ်တိုင် စိတ်ထဲရှိရာ ဟစ်အော်ရင်း သီချင်းဖြစ်သွားတာလည်း
 ရှိတယ်။ ဒီသီချင်းမျိုးကို လူထုကဗျာလို့ ခေါ်ကြတယ်။ တိုင်းပြည်အသီးသီး
 မှာ ရှိကြတယ်။ အင်္ဂလိပ်တွေက Folk Song လို့ ခေါ်တယ်။ အတီးသက်
 သက်ကိုတော့ Folk Music လို့ ခေါ်ကြပြီး တချို့ကလည်း Country
 Music လို့ ခေါ်ကြသေးတယ်။ 'ကျေးလက်တေးဂီတ' လို့ ဆိုရမှာပေါ့။

ခေတ်ပေါ် ကဗျာဆရာတွေဟာ လူထုကဗျာတွေကို စုဆောင်းကြ၊
 လေ့လာကြတယ်။ (ဂီတသမားတွေကလည်း ကျေးလက်တွေ ဆင်းပြီး
 ကျေးလက်တေးဂီတတွေ စုဆောင်းကြ၊ ပြန်ဆိုကြနဲ့ လုပ်လိုက်ကြတာ

mgyoe.com

m g အထူးအောင်မြင်သွားသမို့ အကျော်အမော်တေးတွေ Country Hits ရယ်လို့ ဖြစ်ကုန်တယ်) ဘာသာစကားကို လေ့လာကြတယ်၊ ရစ်သမ်ကို စူးစမ်းတယ်။ ပုံသဏ္ဍာန်ကို ခွဲခြမ်းကြည့်ကြတယ်။ အတုယူသင့်တာ ယူ တယ်။ ဒီလိုနဲ့ စပိန်က လော်ရကာ၊ အင်္ဂလန်က အော်ဒင်တို့ရဲ့ ဘာလဒ တွေ (ဥရောပမှာ ပေါ်ထွန်း ခေတ်စားခဲ့ဖူးတဲ့ ရှေးလူထုကဗျာပုံသဏ္ဍာန် တစ်မျိုး) ထင်ရှားခဲ့ကြတယ်။

မြန်မာနိုင်ငံမှာတော့ ရှေးအင်္ဂလိပ်ခေတ်ကပဲ မြန်မာစာတတ် အင်္ဂလိပ်ကြီးတွေ လူထုကဗျာ ရှာဖွေစုဆောင်းလေ့လာမှု စတင်ခဲ့ကြတယ်။ ဆရာကြီး စတူးဝတ် စခဲ့တဲ့ ဒီအလုပ်ကို ဦးခင်ဇော်(K)၊ ဦးလူကလေး၊ ဦးဖိုးလတ် စတဲ့ မြန်မာများကလည်း ဆက်လုပ်ခဲ့ကြတယ်။ နောင်တော့ အထက်ဗမာ(မြန်မာ)နိုင်ငံ စာရေးဆရာအသင်းက လုပ်ကိုင်ဖြစ်တယ်။ မောင်တင်မြိုင်(အင်းလေး)တို့လို ရှမ်းပြည်နယ်မှာ လူထုကဗျာ စုဆောင်း လေ့လာသူများလည်း ပေါ်ထွန်း အကျိုးပြုခဲ့ကြတယ်။

ကျွန်တော်ဟာ အထက်အညာတုန်းက ထမ်းဆောင်ခဲ့တဲ့ တာဝန် ကို ရန်ကုန်ရောက်တဲ့အခါမှာ ဆက်လုပ်ကိုင်နေမိတယ်။ စုဆောင်းတာ တော့ မဟုတ်၊ သူများ စုဆောင်းတာကိုပဲ အင်္ဂလိပ်လို ဘာသာပြန်တာ၊ မြန်မာလို ဝေဖန်သုံးသပ်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပထမဆုံး စရေးဖြစ်တာက မြားနတ်မောင်မဂ္ဂဇင်းမှာပါ။ အင်္ဂလိပ်နဲ့ နိုင်ငံခြားကဗျာတွေအကြောင်းပဲ ရေးနေရာက အယ်ဒီတာတို့ရဲ့ တိုက်တွန်းမှုကြောင့် ၁၉၉၄၊ မေလမှာ ပုပ္ပားတောင်ကဗျာနဲ့ စတင်ခဲ့တယ်။ လူထုကဗျာစစ်စစ်တော့ မဟုတ်။ အမည်မသိ ရှေးစာဆိုရဲ့ ကဗျာဟောင်းတစ်ပုဒ်ကို ဝေဖန်ချက်ပါပဲ။ အဲဒီ နောက် လူထုကဗျာတွေဘက် လှည့်ခဲ့တယ်။ မြားနတ်မောင်မှာ လေးပုဒ် လောက် ရေးပြီးတဲ့နောက် မရေးဖြစ်ပြန်ဘူး။ လေးငါးနှစ် ကြာသွားပြီးတဲ့ နောက်မှာတော့ အတွေးအမြင်စာစောင်မှာ လူထုကဗျာအကြောင်း ရေး မိတယ်။

အခုစာအုပ်ဟာ မြားနတ်မောင်မဂ္ဂဇင်းမှာ ကျွန်တော် ရေးခဲ့တဲ့ လူထုကဗျာ ဝေဖန်ဆွေးနွေးမှုဆောင်းပါး လေးပုဒ်နဲ့ အတွေးအမြင်စာစောင် မှာ ဆက်တိုက်လိုလို ရေးဖြစ်တဲ့ ဆောင်းပါးကို စုစည်းထားတာ ဖြစ်ပါ တယ်။ စိုက်လိုက်မတ်တတ် ရေးထားတာ မဟုတ်လေတော့ တချို့အကြောင်း

mgjoe.com

m g အချက်များ ထပ်ပါနေတာ ရှိနိုင်ပါတယ်။ မတည်းဖြတ်လိုက်တော့ဘူး။
အကြောင်းအရာကိုပဲ တတ်နိုင်သလောက် အစီအစဉ်တကျဖြစ်အောင်
အားထုတ်ထားပါတယ်။

ထပ်ပြီး ပြောပါရစေဦး။ ခေတ်ပေါ်ကဗျာဆရာတွေက လူထုကဗျာ
ကို လေ့လာတာဟာ လူထုကဗျာအတိုင်း တစ်သဝေမတိမ်း အတုခိုးရေးဖို့
လေ့လာတာ မဟုတ်၊ ကောင်းတယ်ထင်ရင် သူနည်းနာတစ်ခုခု ယူချင်
ယူမယ်။ ကိုယ့်ခံစားမှု၊ ကိုယ့်နိမိတ်ပုံနဲ့ ကိုယ် ရေးမှာဖြစ်တယ်။ ဘာလဒ
ဆိုတာ ရှေးကတော့ သူရဲကောင်းတွေ၊ ချစ်သူတွေအကြောင်းပဲ များပါတယ်။
လော်ရကာရဲ့ ဘာလဒကတော့ သူ့ခေတ် စပိန်ပြည်သူတွေ ဒုက္ခခံစားရပုံ
ရေးတာပါ။ အော်ဒင်ကလည်း မစ္စဂိုးလို ရုံးဝန်ထမ်းတစ်ဦးရဲ့ ကြေကွဲဖွယ်
ဘဝကို ဖွဲ့တာပါ။

ဂန္ထဝင်ကဗျာ၊ ခေတ်ပေါ်ကဗျာ၊ လူထုကဗျာ၊ နိုင်ငံခြားကဗျာ
ကဗျာအားလုံးအပေါ် ကျွန်တော်တို့ သဘောထားဟာ တစ်ခုတည်းပဲ
ဖြစ်တယ်။ လေ့လာရမယ်၊ ကြိုက်ရင် ယူမယ်။

မောင်သာနိုး

ရွှေပြည်သာ၊ နိုဝင်ဘာ၊ ၂၀၁၁။

ရိုးစင်းတဲ့ နှလုံးသား

လူထုကဗျာ လေးပုဒ်

ချောင်းရေက လျှံ
 ကန်ရေက တိုး
 မကြိုလာနဲ့ ရွှေသျှောင်ရစ်ကယ်
 ရေနစ်မှာ စိုး။

ပျိုလေးတို့ ကောက်စိုက်ရာ
 လိုက်လာနဲ့လေး။
 လိုက်လာရင် ရွံ့စင်ရောမယ်
 ပေါင်းကြော့ ယဉ်သွေး။

မိုးချုပ်လို့ ချိန်တန်
 ပြန်ချိန်မှ မျှော်ကွဲလေး။
 ရွှေဖိုးခေါင် ညီနောင်အိပ်တဲ့
 တောင်ထိပ်ကို နေစွယ်ခမှ

ကြိုပကွဲလေး။

မိုးချုပ်ရင် ကြိုလှည့်လို့

မှာခဲ့သလေး။

ဖန်မီးအိမ် နန်းချည်ကျမ်းအောင်

ထွန်း ကြိုလိမ့်လေး။

ကမ္ဘာ့လူမျိုးတိုင်းမှာ လူထုကဗျာဆိုတာ ရှိပါတယ်။ များသော အားဖြင့်တော့ လူထုသီချင်း၊ လူထုတေးသံ (Folk Songs) လို့ ခေါ်ကြ တယ်။ ရေးတဲ့သူ ဘယ်သူဘယ်ဝါရယ်လို့ မသိရ။ ပြည်သူတွေကြားမှာ အစဉ်အဆက် ပြောလာခဲ့ကြတဲ့ ပုံပြင်ကို လူထုပုံပြင် (Folk Tale)၊ တီး မှုတ်လာခဲ့ကြတဲ့ အတီးအမှုတ် တေးဂီတကို လူထုဂီတ (Folk Music)၊ ကလာခဲ့ကြတဲ့ စုပေါင်းအကကို လူထုအက (Folk Dance) ခေါ်ကြ သလိုပဲ။ လူမျိုးတစ်မျိုးကြားမှာ အစဉ်အလာ သီဆိုရေရွတ်လာလို့ လူတိုင်း သိနေတဲ့ တေးချင်းတွေကို (Folk Song) လူထုတေးသံ ခေါ်ကြတာပါ။

ကျွန်တော်တို့ တိုင်းပြည်မှာတော့ အချို့က 'လူထု'အစား 'ကျေး လက်' ဆိုတဲ့ စကားကို သုံးကြတယ်။ ကျေးလက်တေးသံ၊ ကျေးလက် ပုံပြင်၊ ကျေးလက်အက စသဖြည့်။ ဒီယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်တွေကို အခု အခါမှာ ကျေးလက်မှာသာ အများအားဖြင့် တွေ့ရတော့တာ မှန်ပေမဲ့ ပုံပြင်လိုဟာမျိုးကို မြို့မှာလည်း တွေ့နိုင်သေးတယ်ဆိုတာကို ထောက်ရင် ကျေးလက် ဝေါဟာရဟာ မပြည့်စုံဘူးလို့ ဆိုရမယ်။ ဟိုရှေးရှေး လူမျိုး ပေါ်ခါစက မြို့နဲ့ ကျေးလက်မှ ခွဲခြားနိုင်တာ မရှိသေးတာပဲ။ ဒီတော့ ကျေးလက်ထက် လူထု ဝေါဟာရကို သုံးတာက ပိုဆီလျော်ပါလိမ့်မယ်။

လူထုတေးချင်းတွေဟာ လူမျိုးရဲ့ အစဉ်အလာ ယဉ်ကျေးမှုအမွေ အနှစ်မို့ စုဆောင်းထိန်းသိမ်းလေ့ ရှိကြတာ ဖြစ်တဲ့အပြင် သူတို့ရဲ့ အာဝဇ္ဇန်း၊ သူတို့ရဲ့ တိုတိုနဲ့ ထိထိမိမိ ရှိမှုတို့ကြောင့်လည်း ကျောင်းသား များ၊ ကဗျာဆရာများ လေ့လာကြရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ဟာ တောင် ထိပ်ကနေ မိုးရေနဲ့အတူ မိုင်ပေါင်းများစွာ လိမ့်ပါလာခဲ့ရပြီးနောက် မြစ်

mgyoe.com

m g ကမ်းပါးမှာလုံးချော ပြောင်လက်လှပနေတာ တွေ့ရတဲ့ ကျောက်လုံး
ကလေးတွေနဲ့ တူတယ်။ တစ်ခေတ်က တစ်ခေတ် လက်ဆင့်ကမ်းပေးရင်း
ကောင်းသထက်ကောင်း၊ ညွန့်သထက် ညွန့်အောင် ပြင်တန်တာ ပြင်၊
ဖြုတ်တန်တာ ဖြုတ်လို့ နောက်ဆုံးမှာ အံဝင်ခွင်ကျ ကွက်တိကလေးပဲ
ကျန်ရစ်တော့တယ်လို့ ယူဆနိုင်တယ်။

ရှေးကျတဲ့ အခြားပစ္စည်းများနည်းတူ လူထုတေးသံတွေဟာ ခုခေတ်
သီချင်းတွေ၊ ကဗျာတွေလို ရှုပ်ထွေးပွေလီတာတွေ မရှိသေးဘူး။ ရိုးရိုး
စင်းစင်း လူထုတွေ ပြောကြဆိုကြတဲ့ ဘာသာစကားကိုပဲ သုံးထားတဲ့
အတွက် ကဗျာဟာ ရိုးရိုးစင်းစင်းပဲ ဖြစ်နေတတ်တယ်။ အချစ်အကြောင်း
ဖွဲ့ရင်လည်း ရိုးရိုးစင်းစင်းပဲ။ ချစ်တတ်တဲ့ နှလုံးသားက ရိုးရိုးစင်းစင်း
စကားလုံးတွေကို ထုတ်အံ ဖော်ကျူးထားတာမျိုး ဖြစ်နေတော့တယ်။
ခံစားတတ်သူများအဖို့တော့ ဒီရိုးစင်းတာလေးကိုက ချစ်ခင်နှစ်လိုဖွယ်
ကောင်းနေပါတယ်။

လူတိုင်းလောက် သိမယ့် ဟောဒီ ကောက်စိုက်သမလေးရဲ့ တေးသံ
ကို ကြည့်လေ -

ချောင်းရေက လျှံ၊
ကန်ရေက တိုး။
မကြိုလာနဲ့ ရွှေသျှောင်ရစ်ကယ်
ရေနစ်မှာစိုး။

စကားပြေ ပြန်ပြောစရာ မလိုအောင် လွယ်ကူရိုးစင်းတဲ့ စကားနဲ့
ရေးဖွဲ့ထားတာမို့ မြန်မာစကားတတ်တဲ့ ကလေးငယ်တောင် နားလည်တယ်။
ချောင်းရေတွေ လျှံနေတယ်တဲ့။ ကန်ရေတွေ တိုးနေတယ်တဲ့။ ဒါကြောင့်
သူ့ကို လာမကြိုပါနဲ့တော့။ လာကြိုတဲ့ ချစ်သူ ရေနစ်မှာ စိုးပါတယ်တဲ့။
ကဗျာက ပြောတာကတော့ ဒါပါပဲ၊ ဒီမျှသာပါပဲ။ ဒါဖြင့် ဟုတ်ပြီ၊ လာ
ကြိုတဲ့သူ ရေနစ်မှာစိုးလို့ လာမကြိုတာတော့ ဟုတ်ပြီ၊ သူ့ကိုယ်တိုင်က
ကော။ သူကတော့ ရေမနစ်နိုင်တော့ဘူးလား။ ရေတွေ ဒီလောက်ကြီးနေ
မှတော့ သူလည်း နစ်နိုင်တာပါပဲ။ ဒီတော့မှ သူ့သဘောထားကို ကျွန်တော်

mgyoe.com

တို့ စဉ်းစားမိ၊ နားလည်မိကြတော့တယ်။ သူတော့ ရေနစ်လို့ သေချင်
သေပေစေ၊ သူ့ချစ်သူကတော့ မသေရဘူး ... ပါတဲ့။ အာဂ အချစ်ပါလား။
မိမိ အသက်ထက်ပင် ချစ်သူအသက်ကို တန်ဖိုးထားတဲ့ အချစ်ပါလားလို့
သဘောပေါက် နားလည်ရကာ ဖတ်ရသူ၊ ကြားရသူ ရင်ထဲမှာ နင့်ခနဲ
ခံစားမိရပါတော့တယ်။

ကိုယ်သာ အနစ်နာ အဆင်းရဲခံမယ်၊ ချစ်တဲ့သူ မနစ်နာစေရဘူး
ဆိုတဲ့ ဒီသဘောထားမျိုးကို အောက်ပါ ကောက်စိုက်သမ တေးသံထဲမှာ
လည်း တွေ့နိုင်တယ်။ (ဒီတေးသံကိုလည်း လူတိုင်းလောက် ကြားဖူး
မယ်။ အထူးသဖြင့် ခေတ်ဟောင်းအဆိုတော်ကြီး ဒေါ်ကြည်ကြည်ဌေးက
နာမည်ကြီးအောင် လုပ်ပေးခဲ့လို့ ဖြစ်ပါတယ်)

ပျိုလေးတို့ ကောက်စိုက်ရာ
လိုက်လာနဲ့လေး။
လိုက်လာရင် ရွဲ့စင်ရှော့မယ်
ပေါင်းကြော့ ယဉ်သွေး။

ဒီကဗျာထဲက ကောက်စိုက်သမကတော့ အိမ်အပြန် လာမကြိုဖို့
တင် မဟုတ်၊ လယ်ထဲကိုတောင် မလိုက်ခဲ့ဖို့ သူ့ချစ်သူကို မှာနေတော့
တယ်။ အကြောင်းပြချက်က ရွဲ့စင်မှာစိုးလို့တဲ့။ ကိုယ်တိုင်ကတော့ ထဘီ
တိုတိုဝတ်ကာ ရေထဲ၊ ရွဲ့ထဲ ဆင်းပြီး အလုပ်လုပ်နေတယ်။ ကိုယ့်ချစ်သူ
ကျတော့ ရွဲ့စင်မှာစိုးတယ်။ ကောက်စိုက်ရာကို မလိုက်စေချင်ဘူးတဲ့။
ကြည့်ရတာ၊ သူ့အမျိုးသားက ဘာအလုပ်လုပ်တယ်တော့ မသိ၊ ယောက်ျား
ကို တသသ အလှကြည့်နေတဲ့ မိန်းမစားမျိုးဖြစ်မယ်နဲ့ တူရဲ့။

မှတ်ချက် - ဒီလိုကဗျာလေးတွေကို အရသာခံစားရာမှာ လုံးစေ့
ပတ်စေ့ စကားလုံးအဓိပ္ပာယ်ကို ပိဏ္ဏတ္ထ ဖွင့်မနေအပ်ဘူး။ ဖွင့်ရင် ကဗျာ
ပျက်ကရော။ ဥပမာ - ပထမကဗျာက 'ရွှေ့သျှောင်ရစ်' ဆံပင်ကို သျှောင်
ကြီးဗွေထားကာ ရစ်ပတ်ထုံးဖွဲ့ပြီး အသားအရေ ရွှေ့ရောင်ဝင်းသူ' လုပ်
မနေနဲ့။ ဒုတိယ ကဗျာရဲ့ 'ပေါင်းကြော့ယဉ်သွေး' ကိုလည်း 'ကြော့ကြော့
မော့မော့ ဆံပင်ကို ခေါင်းပေါင်းပေါင်းထားကာ ယဉ်ကျေးဖွယ်ရာ လုလင်

မဂ္ဂ ငယ်သွေး'လို့ ဘာသာပြန်မနေနဲ့။ နှစ်ခုစလုံးဟာ ယောက်ျားလေးကို ခေါ်တာချည်း။ 'ရွဲ့စင်ရော့မယ် မောင်ရေ့'လို့ ပြောတာပဲ ဖြစ်တယ်။

ကောက်စိုက်တေးသံလေးတွေကို နားဆင်ကြည့်တဲ့အခါ ကောက် စိုက်သမလေးက သူ့ချစ်သူကို အသည်းနှင့်အောင် ချစ်သလို သူ့ချစ်သူ မောင်ကလည်း သင်းကလေးကို တော်တော်ကို ချစ်ရှာတယ်လို့ သိသာ ထင်ရှားလာတယ်။ ကောက်စိုက်သမလေး ပြန်လာမယ့်လမ်းက တမျှော် ကြီး မျှော်နေရှာပုံပဲ။ သူ မျှော်ပုံ၊ သူ ကြိုပုံက ကဲတယ်လို့တောင် ပြော ရမလား မသိဘူး။ ပြန်ရမယ့်အချိန် မကျသေးခင် အစောကြီးကတည်းက လမ်းမပေါ် ဒုက္ခခံရောက်နေပုံပဲ။ ကလေးမလေးက ပြောယူရတယ်။

မိုးချုပ်လို့ ချိန်တန်
ပြန်ချိန်မှ မျှော်ကွဲလေး။
ရွှေဖိုးခေါင် ညီနောင်အိပ်တဲ့
တောင်ထိပ်ကို နေစွယ်ခမှ
ချစ်တဲ့သူ ရွှေသျှောင်ပွငယ်
ကြိုပကွဲလေး။

လွယ်လို့ စကားပြေပြန်စရာ မလိုပေမဲ့ သူ ပြောနေတာကို ပို သဘော ပေါက်အောင် တစ်မျိုးပြန်ရေးရင် 'မောင်ကလည်းကွာ၊ မိုးချုပ်မှ၊ အချိန်ကျမှ၊ ပြန်ချိန်မှာမှ မျှော်စမ်းပါ။ အစောကြီး မျှော်မျှော်မနေစမ်း ပါနဲ့။ ဖိုးခေါင်ငှက်ကလေးတွေ အိပ်တန်းဝင်တဲ့ အဲဒီတောင်ထိပ်မှာ နေ ဝင်တော့မှ ပြန်လာရမှာ။ အဲဒီတော့မှ ကြိုနေနော်၊ သိပလား'လို့ ဖြစ်ပါ တယ်။

ဒီကဗျာလေးရဲ့ အောင်မြင်ပုံကတော့ ချစ်သူ ကောက်စိုက်သမလေး ပြန်လာမှာကို အလောကြီးပြီး စောင့်စားနေရှာတဲ့ လုလင်ရဲ့ အဖြစ်သည်း ပုံကို ကျွန်တော်တို့ ကဗျာဖတ်သူ ပြုံးမိရတာအပြင်၊ နေဝင်ချိန်ကို ပြော ရမှာ ဖိုးခေါင်ငှက်ကလေးတွေ အိပ်တန်းဝင်ပုံကို ထည့်သွင်း ပြောလိုက် တာကလည်း လွမ်းစရာ၊ ကြည်နူးစရာကို ဆက်နွယ်ပေးလိုက်နိုင်လို့ တစ်ကြောင်း ဖြစ်တယ်။ ဖိုးခေါင်ငှက်ကလေးတွေရဲ့ အော်သံဟာ လွမ်း

m g ဆွတ်စရာကောင်းလှတယ်လို့ဆိုကြလေတော့ ဒီလိုညချမ်းချိန်မှာ မောင်က မယ့်ကို၊ မယ်က မောင့်ကို လွမ်းကြမှာ ဓမ္မတာပေပဲပေါ့။

ချစ်သူ အမျိုးသားက စိတ်အားထက်သန်လွန်းစွာ ကြိုဆိုနေပုံ၊ မျှော်နေပုံကို ပြတဲ့ နောက်ထပ် ကဗျာလေးတစ်ပုဒ်ကတော့ -

မိုးချုပ်ရင် ကြိုလှည့်လို့

မှာခဲ့သလေး။

ဖန်မီးအိမ် နန်းချည်ကျွမ်းအောင်

ထွန်း ကြိုလိမ့်လေး။

ကျွန်မက အိမ်ကလူကို မိုးချုပ်ရင်တော့ လာကြိုလှည့်ပါလို့ မှာခဲ့ပါတယ်။ သိတယ်၊ သူ အစောကြီး လာကြိုနေမှာ။ ဘယ်လောက်တောင် စောသလဲဆို၊ ကျွန်မ ပြန်လာလို့ တွေ့ကြတော့ ဖန်မီးအိမ်ထဲက မီးစာတောင် ကျွမ်းလှရော့မယ်၊ အစောကြီးကတည်းက မီးအိမ်ကြီး ထွန်းပြီး လမ်းက ကြိုနေမှာကိုး ... တဲ့။

ဒီကဗျာလေးမှာ ယောက်ျားရဲ့အချစ်ကို သက်သေထူတဲ့ ပါဒလေးကတော့ 'ဖန်မီးအိမ် နန်းချည်ကျွမ်းအောင်' ဆိုတဲ့ စာသားလေးပဲ ဖြစ်တယ်။ မိစာကျွမ်းတာက ကြာတာကို ပြတယ်၊ စောင့်ရတာ ကြာတယ်ဆိုတာက တွေ့ချင်တဲ့ဇောကို ပြတယ်။ တွေ့ချင်တယ်ဆိုတာက ချစ်တာကို ပြတယ်။ မချစ်ရင် ကြိုဦးတော့၊ ဝတ်ကျေတန်းကျေ အချိန်ကျမှ ကပ်ပြီး ကြိုမှာပေါ့။

တတိယနဲ့ စတုတ္ထ ကဗျာနှစ်ပုဒ်စလုံးဟာ ယောက်ျားရဲ့အချစ်ကို ပြတဲ့ ကဗျာချည်းပဲ။ ပြောပြသူကလည်း မိန်းမသားချည်းပဲ။ မိမိယောက်ျားက မိမိကို ဘယ်လောက်ချစ်တယ်ဆိုတာကို မိန်းကလေးက ဂုဏ်ယူစွာ ပြန်လည်ပြောပြနေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ 'ကျွန်မ ယောက်ျားကလေး ကျွန်မကို အဲသလောက် ချစ်တာ၊ သိပ်သည်းတာ'လို့ မိန်းမအချင်းချင်း ပြောနေတာပါ။ ဒီတော့ ဒီကဗျာလေးတွေကို ကြားနာရတာ၊ ဖတ်ရတာ အလွန်မှ ကြည်နူးရတော့တယ်။ သြ၊ သူ့ခမျာများလည်း ဆင်းပင် ဆင်းရဲစေတော့ ဘာသာဘာဝ ချစ်တတ်ရှာကြပါကလားလို့ တွေးမိရင်း စာနာမိ။

mgyoe.com

m g သနားမိရတော့တယ်။ ရိုးစင်းတဲ့ နှလုံးသားက လာတဲ့ ရိုးစင်းတဲ့ မေတ္တာ
ရဲ့ စကားသံကို နားလည်လာရတော့တယ်။ စကားသံဟာ ရိုးစင်းပေမဲ့
လည်း 'ရွှေဖိုးခေါင်ညီနောင်'၊ 'ဖန်မီးအိမ် နန်းချည်ကျွမ်း'တို့ဟာ တမျှော်
တခေါ် အတွေးတွေကို ဆက်နွယ်ဖော်ထုတ်ပေးနိုင်တယ်။ သူတို့ကြောင့်
စကားသံဟာ ရိုးစင်းရာကနေ ကဗျာဖြစ်လာရတယ်။ ကဗျာဖြစ်လာလို့
လည်း တစ်ခေတ်က တစ်ခေတ် ပြောင်းပြောင်းသွားစေကာ၊ မကွယ်
ပျောက်ဘဲ ကျန်ရစ်တာ ဖြစ်တယ်။

ကျေးလက် တေးသံလား လူထု တေးသံလား

အင်္ဂလိပ်စကားလုံး Folk ရဲ့ အဓိပ္ပာယ်နေရာမှာ မြန်မာလို ကျေးလက်လို့ စတင်သုံးခဲ့တာ တရုတ်ပြည်က ဘာသာပြန်ဆရာကြီးတွေ ဖြစ်လိမ့်မယ်လို့ ထင်တယ်။ ၁၉၅၇ ခုနှစ်က တရုတ်ပြည်၊ ပီကင်းမြို့ 'နိုင်ငံခြားစာပေ ထုတ်ဝေရေးဌာန'က မြန်မာလို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့တဲ့ စာအုပ်အမည်က 'တရုတ် ကျေးလက်ပုံပြင် လက်ရွေးစဉ်၊ ပဌမတွဲ'ပါတဲ့။ နောက်တော့ ကျွန်တော်တို့ တိုင်းပြည်မှာပါ 'ကျေးလက်ပုံပြင်'၊ 'ကျေးလက်တေးသံ' စသဖြင့် သုံးလာကြတာကို တွေ့ရတယ်။ တချို့ကတော့ ရိုးရာပုံပြင်၊ ရိုးရာတေးချင်း စသဖြင့် သုံးကြပါရဲ့။ ပဝေရှေးကတည်းက မြန်မာ့ရိုးရာ သီချင်းတွေကို လိုက်လံစုဆောင်းပြီး စာအုပ်ထုတ်ခဲ့တဲ့ ဆရာကြီး ဦးဖိုးလတ်ကတော့ သူ့စာအုပ်ကို 'သီချင်းပဒေသာ'လို့ ရိုးရိုးကလေးပဲခေါ်ထားတယ်။ ရိုးရာတေးချင်း အများစုပါတဲ့ စာအုပ်ပါ။ ဇော်ဂျီ၊ မင်းသုဝဏ်တို့ရဲ့ အရေးအသားများထဲမှာလည်း သီချင်း၊ တေး၊ တေးဟောင်း စသဖြင့်ပဲ တွေ့မိတယ်။

_____ 'ကျေးလက်'ဆိုတော့ ကျေးလက်တောရွာပဲပေါ့။ 'ကျေးလက်ပုံပြင်'

၁။ သူ့ မူရင်းစာလုံးပေါင်းအတိုင်း ကူးယူတင်ပြလိုက်ပါတယ်။

ဆိုရင် တောရွာတွေမှာ ပြောကြတဲ့ ပုံပြင်၊ 'ကျေးလက်တေးသံ' ဆိုရင် တောသူတောင်သားတွေ သီဆိုကြတဲ့ တေးသံပေါ့။ မြို့က လူတွေနှင့် မဆိုင်တော့ဘူးပေါ့။ တကယ်က အဲသလို မဟုတ်ချေဘူး။ 'ရွှေယုန်နှင့် ရွှေကျား သက်ငယ်ရိတ်သွား'တဲ့ ပုံပြင်ကို တောရွာက ကလေးငယ် ကြား ဖူးသလို အမရပူရရွှေမြို့တော်က ကလေးလည်း သိတာပါပဲ။ 'ကြောင် ဖားကြီး မြီးတံတို' သီချင်းကို တောသူ မိခင်က ဆိုပြသလို မန္တလေး နေပြည်တော်က မိခင်ကလည်း သားချောရင်း ညည်းခဲ့တာပါပဲ။ ဒါကြောင့် လည်း ရွှေမင်းသမီး လှိုင်ထိပ်ခေါင်တင်က သူ့ရဲ့ နာမည်ကျော် 'ရေယုန်' ပတ်ပျိုးထဲမှာ -

ဟာ၊ တိတ်ပကွယ်
 ကြောင်ညိုဖားငယ်
 စားတတ်လှတယ်

လို့ ထည့်ညွှန်းခဲ့တာပဲ။

အင်္ဂလိပ်စကား Folk ရဲ့ အဓိပ္ပာယ်က 'လူထု' (people) လို့ ဖြစ်တယ်။ country folk ဆိုရင် ကျေးလက်လူထု၊ townfolk ဆိုရင် မြို့နေလူထုလို့ အဓိပ္ပာယ်ရတယ်။ ဒီတော့က folk tale ကို 'လူထုပုံပြင်'၊ folk song ကို 'လူထုသီချင်း'၊ folk dance ကို 'လူထုအက'လို့ ခေါ်သင့် တယ်။ ဒါတွေ အားလုံးကိုရော၊ လူထုတစ်ရပ်ရဲ့ ဓလေ့ထုံးစံတွေ၊ စကားပုံ ဆိုရိုးတွေကိုရော folklore လို့ ခေါ်ပါတယ်။ 'လူထုပညာရပ်'လို့ ခေါ်ရ မလားပဲ။ ဒီစကားလုံးကို Karl Beckson နဲ့ Arthur Ganz တို့ရဲ့ A Reader's Guide to Literary Terms စာပေဝေါဟာရ အဘိဓာန်မှာ ရှင်းပြပုံက The songs, stories, myths proverbs of a people or 'folk' as handed down by word of mouth (နှုတ်ဖြင့် အဆင့်ဆင့် ကမ်းလာခဲ့တဲ့ လူမျိုး ဝါ လူထုတစ်ရပ်ရဲ့ သီချင်းများ၊ ပုံပြင်များ၊ နတ် ဇာတ်လမ်းများ၊ စကားပုံများ) ပါတဲ့။

အမေရိကန် ပညာရှင်အချို့ကတော့ 'လူထုစာပေ' folk literature ဆိုတဲ့ ဝေါဟာရကို သုံးတယ်။ ဒါကို နိဘရာစကာ တက္ကသိုလ်က Lee

mgjoe.com

m g T. Lemon ရဲ့ A Glossary for the Study of English ထဲမှာ ရှင်းပြထားပုံက Folk literature is the literature of the people, it is usually unsophisticate, anonymous, and transmitted at least at first orally. (လူထုစာပေဆိုတာ ပြည်သူ့စာပေပါပဲ။ များသောအားဖြင့် ထွေပြားသိမ်မွေ့ခြင်း မရှိဘူး။ ရေးသူ မသိရဘူး။ အနည်းဆုံး ပထမမှာတော့ နှုတ်နဲ့ ဖြန့်ဖြူးခဲ့ရတယ်) ပါတဲ့။ ဆက်လက်ပြီး လူမျိုးစုတစ်စု၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၊ ပထဝီဒေသတစ်ခုရှိ လူစုတစ်စုနှင့် ဆက်နွယ်ပြောလေ့ရှိတယ်။ ဘီလီဂလာ့ရှိတ် ရေးတဲ့ 'ဂျက်ဆီဂျိမ်း' ဘာလဒ်ကို သိဆိုသူတွေက ကြိုက်သလို ဖြည့်စွက်၊ ပြင်ရေး၊ ပယ်နုတ်၊ တေးသွားအလိုက်ကို ပြောင်းနိုင်ကြတဲ့အတွက် အဲသလိုစာမျိုးကို 'လူထုစာပေ' ခေါ်သင့်ကြောင်း၊ လူထုစာပေထဲမှာ စကားထာ၊ ကလေးသီချင်း၊ လူထုပြဇာတ်၊ စကားပုံ၊ ဆေးမြီးတို့ စသည်များ ပါဝင်ကြောင်း ရှင်းပြထားတယ်။

Folk tale ဆိုတာ လူမျိုးတစ်မျိုး အစဉ်အလာ ပြောလာခဲ့ကြတဲ့ ပုံပြင်ပါပဲ။ မြန်မာ လူထုပုံပြင်၊ ကချင် လူထုပုံပြင်၊ ရှမ်း လူထုပုံပြင် စသဖြင့် ရှိပေလိမ့်မယ်။ ဒါတွေကို ကျေးလက်ပုံပြင်လို့ ပြောလို့ မရနိုင်ပေဘူး။ Beckson နဲ့ Ganz တို့ရဲ့ အဘိဓာန်ထဲမှာ ရှင်းပြထားတာကတော့ ရှေးရိုးစဉ်လာ နတ်ပုံပြင်တွေ (myths and fairy tales) ကနေ ဟန်ဇီခရစ်ယန်အန်ဒါဆင်ရဲ့ ပုံပြင်တွေအထိ ပါဝင်တယ်လို့ ဆိုတယ်။ 'တစ်ထောင့်တစ်ည' တို့၊ ဂရင်းမ်ညီနောင် စုဆောင်းခဲ့တဲ့ ပုံပြင်တို့ဟာ လူထုပုံပြင်တွေ ဖြစ်ကြပါသတဲ့။

Folk song, folk music, folk dance တို့နဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဘုရင်မတေးဂီတ အကယ်ဒမီအဖွဲ့ဝင် King Palmer ရဲ့ Music စာအုပ်ထဲမှာ -

The beginnings of English music must be looked for in the songs and dances of the common people, which we now call folk-songs and folk dances. We have a very rich heritage of folk music, some of which has been passed on from generation to generation

၂။ Ballads

and has been painstakingly collected by modern musicians.

အင်္ဂလိပ် တေးဂီတရဲ့အစကို သာမန်ပြည်သူတွေရဲ့ သီချင်းတွေ၊ အကတွေမှာ ရှာရမယ်။ ဒါတွေကို အခုတော့ လူထုသီချင်း၊ လူထုအကလို့ ခေါ်နေကြပါပြီ။ ကျုပ်တို့မှာ လူထုတေးဂီတ အမွေအနှစ် တော်တော် ကြွယ်ကြွယ်ဝဝ ရှိတယ်။ တချို့ကို သားစဉ်မြေးဆက် လက်ဆင့်ကမ်းခဲ့ကြတာ။ ခေတ်ပေါ် ဂီတ ဆရာတွေကလည်း အပင်ပန်းခံပြီး စုဆောင်းထားကြတာပါ။

မြန်မာ လူထုတေးချင်းတွေကို မန္တလေး၊ ကျောက်ဆည်၊ ရွှေဘို ကနေ ထားဝယ်ထိ နယ်စုံသွားရောက်ပြီး အကြီးအကျယ် စုဆောင်းခဲ့သူ တစ်ဦးဖြစ်တဲ့ ကွယ်လွန်သူ ဦးခင်ဇော်(K)က သူ့ရဲ့ ဆောင်းပါးတစ်စောင် မှာ folk song ဝေါဟာရကို ရှင်းပြရင်း ပညာရှင်တချို့ရဲ့ အဆိုအမိန့်များ ကို ကိုးကားထားပါတယ်။ သူ ကိုးကားထားတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးက (Percy A. Scholes) ဆိုပုံကလေးဟာ မှတ်လောက်သားလောက် ဖြစ်တယ်။ 'ကျေးလက်' ဆရာကြီးတွေ သတိပြုစရာပါပဲ -

In a very real sense folk music is the composition of the race that produces it; it commonly expresses racial characteristics in a very definite way. The difference between English and Irish folk songs is just one obvious examples; the English is tuneful and rhythmic, but less mystical in feeling than the Irish....

အမှန်တကယ်ပဲ လူထုတေးဂီတဟာ သူ့ကို ထုတ်လုပ်လိုက်တဲ့ လူမျိုးက ရေးဖွဲ့လိုက်တာ ဖြစ်တယ်။ လူမျိုး သဘာဝ လက္ခဏာတွေကို အလွန်ရေရာ တိကျ ဖော်ပြလေ့ရှိတယ်။ အင်္ဂလိပ်နဲ့ အိုင်းရစ် လူထုသီချင်းများ ခြားနားပုံဟာ နမူနာကောင်း တစ်ခုပါပဲ။ အင်္ဂလိပ် လူထုသီချင်းက တီးကွက်မြိုင်ပြီး ရစ်သမ် ကောင်းတယ်။ ဒါပေမဲ့ အိုင်းရစ် လူထုတေးသံလောက်

ဆရာကြီး ဦးခင်ဇော်က ဆက်လက်ပြီး ပြောပြတယ်။ မြန်မာ လူထုတေးသံက ဖော်ပြတာကတော့ တစ်ခုတည်းပါပဲတဲ့။ အဲဒါကတော့ Rejoice ဝမ်းမြောက်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ တစ်ယောက်ယောက် မင်္ဂလာ ဆောင်လို့ ဝမ်းမြောက်တာ၊ အလှူပေးလို့ ဝမ်းမြောက်တာ၊ တစ်ယောက် ယောက်ရဲ့ သားတွေ ရှင်ပြုလို့ ဝမ်းမြောက်တာ စသဖြင့်။ ဟုတ်ကဲ့၊ ဝမ်းနည်းကြေကွဲတဲ့ လူထုတေးသံလည်း မြန်မာမှာ ရှိပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အဲသလို ဝမ်းနည်းရာမှာတောင် ထောင့်တစ်နေရာမှာ ဟာသက ပါနေ တတ်လေရဲ့တဲ့။

ဒီတော့ကာ အင်္ဂလိပ် လူထုတေးသံက အင်္ဂလိပ်လူမျိုးရဲ့ စရိုက် သဘာဝကို ဆောင်တယ်။ အိုင်းရစ် လူထုတေးသံက အိုင်ယာလန် ပြည် သူတွေရဲ့ စရိုက်သဘာဝကို ဖော်ပြတယ်။ မြန်မာ လူထုတေးသံက မြန်မာ လူမျိုးတို့ရဲ့ စရိုက်သဘာဝကို ထုတ်ဖော်နေတယ်။ ဒါကြောင့် လူမျိုးအသီး သီးရဲ့ တေးသံကို လူထုတေးသံပဲ ခေါ်သင့်တယ်။ ကျေးလက်တေးသံ ဆိုရင် မြို့ပြ မပါ၊ တောသူတောင်သားတို့ရဲ့ သီချင်းသက်သက်လို့ ဆို လိုရာ ကျသွားပေလိမ့်မယ်။ တစ်မျိုးလုံးကို ကိုယ်စားမပြုတော့ဘူး။

တကယ်တော့ 'ကျေးလက်'ဆိုတဲ့ မြန်မာစကားအတွက် အင်္ဂလိပ် စကား Country ရှိနေပြီး ဖြစ်တယ်။ Country music 'ကျေးလက် တေးဂီတ'။ အမေရိကန်ပြည်မှာ ပေါ်ခါစ နာမည်အပြည့်အစုံက Country-and-Western music ရယ်လို့ ဖြစ်ပါတယ်။ တောင်ပိုင်းဒေသတွေမှာ ခေတ်စားခဲ့တယ်။ လူဖြူ လယ်သမားလူငယ်တွေကြား တွင်ကျယ်ခဲ့တဲ့ တေးဂီတ ဖြစ်တယ်။ လူမည်းတွေကြား blues တွေ တွင်ကျယ်ခဲ့သလို ပေါ့လေ။ ဒါပေမဲ့ လူမည်းတွေရဲ့ တေးဂီတလောက် ရစ်သမ် မပြင်းထန် ဘူး။ ရိုးရိုးလွယ်လွယ် ကြည်နူးဖွယ် တေးသွားလေးတွေပဲ ဖြစ်တယ်။

Blues ဆိုတာ အမေရိကန်ပြည်မှာ လာပြီး ကျွန်ဖြစ်နေရတဲ့ အာဖရိကနွယ် လူမည်းတွေ လယ်ကင်းထဲ အလုပ်လုပ်ရင်း ဝမ်းပန်းတနည်း တလွမ်းတဆွေး သီဆိုကြတဲ့ တေးသံတွေကိုခေါ်တာ ဖြစ်တယ်။ အာဖရိက ဂီတ၊ ခံစားမှု ကြီးမား၊ ရစ်သမ် ပြင်းထန်တာ blues တွေရဲ့ လက္ခဏာ

ပါပဲ။ ဒီ blues တွေကို အမေရိကန် လူမည်းတွေရဲ့ လူထုတေးသံလို့ ဆိုရမယ်။ 'ကျေးလက်'တေးသံ မဟုတ်ပါဘူး။ နောင်မှာ blues တွေကို လူဖြူတွေရဲ့ တူရိယာတွေမှာ တီးမှုတ်တတ်လာကြတော့ jazz ရယ်လို့ ဖြစ်လာတယ်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ် ပြီးတော့ လျှပ်စစ်ဂစ်တာလည်း ပေါ်ထွန်းလာကာ ကလို့ကောင်းတဲ့ rhythm 'n' blues ပေါ်လာပြန်တယ်။

ဒီအခါမှာ လူဖြူ လူငယ်လေးတွေက rhythm 'n' blues ကို သဘောကျပြီး country music ကို တီးမှုတ်ရာမှာ ထည့်သုံးလိုက်ကြတော့ rock 'n' roll ရယ်လို့ ပေါ်ပေါက်လာတာပါပဲ။

ကျွန်တော် ရေးချင်တာက အနောက်တိုင်း ခေတ်ပေါ်တေးဂီတ သမိုင်းအကြောင်း မဟုတ်ပါဘူး။ မြန်မာမှာလည်း သူများနည်းတူ ရှိနေတဲ့ folk song, folk dance, folk tales စတာတွေကို 'ကျေးလက်'တေးသံ၊ 'ကျေးလက်'အက၊ 'ကျေးလက်'ပုံပြင် စဖြင့် မခေါ်ကြဖို့ပါ။ လူထုတေးသံ၊ လူထုအက၊ လူထုပုံပြင် စသဖြင့် ခေါ်ကြမှ အများ ပညာရှင်တွေ ခေါ်တာနှင့် ဆီလျော်ပါလိမ့်မယ်။ သူတို့ဆီမှာ folk song နဲ့ folk music ရယ်၊ country music ရယ်လို့ သီးခြားရှိသလို ကျွန်တော်တို့မှာလည်း ရှိကောင်း ရှိပါလိမ့်မယ်။ စိတ်အားထက်သန်သူများ ဆက်လက် သုတေသနပြုကြဖို့ ကောင်းတယ်။

အကျဉ်းချုပ်ရရင်တော့ folk song ဆိုတာ လူမျိုးကို ကိုယ်စားပြုသမို့ 'လူထုတေးသံ'၊ country music ဆိုတာကမှ 'ကျေးလက်'တေးဂီတ။ မရောကြဖို့ပါပဲ။

လူထုကဗျာနဲ့ ကာရန်

မြန်မာစကားပုံ အတော်များများမှာ ကာရန်မပါတဲ့အကြောင်း အတွေးအမြင်မှာ ကျွန်တော် တင်ပြဖူးပါပြီ။ (အတွေးအမြင်၊ စာစဉ် ၁၀၃) ဥပမာတွေကိုလည်း ထုတ်ပြခဲ့တယ်။

၁။ သွားပါများ ခရီးရောက်။

၂။ တံငါနားနီး တံငါ၊ မိုဆိုးနားနီး မုဆိုး။

၃။ ကျော်တော့ လှေသူကြီး၊ ညားတော့ လှေထိုးသား။

၄။ စားရမှာလည်း သဲတရှုပ်ရှုပ်၊ ပစ်ရမှာလည်း အဆီနဲ့ဝင်းဝင်း။

ဒါပေမဲ့ (ကာရန်မပါပေမဲ့) စကားပုံလေးတွေဟာ ရွတ်ဆိုလို့ ကောင်းနေသမို့ လူတိုင်း နှစ်နှစ်ခြိုက်ခြိုက် ပြောဆို သုံးနှုန်းလာခဲ့ကြ တယ်။ ဘာကြောင့်လဲ၊ ကာရန်မပါပေမဲ့ ရစ်သမ်မိတဲ့ ယူနစ်ကလေးတွေ ဖြစ်နေကြလို့ပါပဲ။ ဒီတော့ ရှေးမြန်မာကြီးများအဖို့ ကာရန်ထက် ရစ်သမ် မိဖို့ ပိုအရေးကြီးပါလားလို့ သိရပြန်တယ်။

ဒီအချက်ကို လူထုကဗျာတွေကို လေ့လာတဲ့အခါ ပိုပြီး သဘော ပေါက်ရပြန်တယ်။ ဒီအကြောင်းကိုလည်း လူထုကဗျာတွေအကြောင်း ရေးရင်း ခရီးသွားဟန်လွှဲသဘော အတွေးအမြင် ဆောင်းပါးများမှာ

တင်ပြဖူးပါပြီ။ ပြောဆိုရေရွတ်ရင်း၊ ရေးမှတ်ရင်း၊ ရှေ့စကားလုံးနဲ့ နောက်
 စကားလုံး သရသံ တူသွားတဲ့သဘော (ကာရန်ညီသွားတဲ့ သဘော)ကို
 ပုဂံကျောက်စာတွေ ရေးထိုးစဉ်ကပဲ တွေ့ရှိလာခဲ့ကြကာ အင်းဝ ကဝိတို့
 လက်ထဲမှာ ထွေပြားတဲ့ ကာရန်စနစ်တစ်ရပ် ပေါ်ပေါက်ဖြစ်ထွန်းခဲ့ပြီး
 မှန်ပေမယ်လို့ ပြည်သူတွေကြားမှာတော့ ကုန်းဘောင်ခေတ်တိုင် ကာရန်
 ကို စနစ်တကျ အသုံးမချတတ်သေးဘဲ စကားပြောရစ်သမ်ကသာ အခရာ
 ဖြစ်နေခဲ့တယ်လို့ ဆိုရလိမ့်မယ်။

အောက်ပါ လူတိုင်းသိမယ့် ကဗျာလေးကို ဖတ်ကြည့်ပါလေ။

အမေ ဆိုဆဲ

ဝါဆိုပွဲ

လှည်း(လှဲ)ကလေးနဲ့ ပြေးရအောင်။

ကုက္ကိုပင် မြန်မြန်ခုတ်

လှည်း လုပ်ပမောင်။

လှည်းလုပ်ရင် ကြာရှေ့မယ်။

မဘုတ်ဆုံ တင်ဆုံကြီး

လှည်း လုပ်လို့စီး။

ဒီကဗျာလေးမှာ ဆဲ၊ ပွဲ၊ လှည်းတို့ ကာရန်ညီတယ်။ အတွင်းကာရန်
 တွေလို့ ဆိုရမယ်။ နောက်တစ်စုမှာ ခုတ်နဲ့ လုပ်တို့ ကာရန်ညီကြပြန်
 တယ်။ ပထမအစု၊ အပိုဒ်ကို အောင်နဲ့ ဆုံးထားပြီး၊ အဲဒါကို ဒုတိယအစု၊
 အပိုဒ်ရဲ့ မောင်နဲ့ ကာရန်ညီလိုက်ပြန်တယ်။ ဒါပေမဲ့ နောက်ဆက်ပါလာ
 တဲ့ ‘လှည်းလုပ်ရင် ကြာရှေ့မယ်’ နဲ့ ‘မဘုတ်ဆုံ တင်ဆုံကြီး’ ဒါမှမဟုတ်
 ‘လှည်းလုပ်လို့စီး’ ကာရန် လုံးဝ မညီဘူး။ ‘မဘုတ်ဆုံ တင်ဆုံကြီး’က
 ကြီးနဲ့ ‘လှည်းလုပ်လို့စီး’က စီးတို့ နှစ်ခုကတော့ ကာရန်ကိုက်ပါရဲ့။

ပုံမှန် လေးချိုးစပ် စပ်မယ်ဆိုရင် ပထမအပိုဒ်က အောင်၊ ဒုတိယ
 အပိုဒ်က မောင်တို့ကို တတိယအပိုဒ်မှာ ကာရန်ညီစေရကာ (ဥပမာ -
 ‘လှည်းလုပ် တောင် ကြာရှေ့မယ်’ ဆိုပါစို့) အဲဒီရဲ့ အဆုံးကိုမှ တစ်ခါ၊
 စတုတ္ထအပိုဒ်ရဲ့ အဆုံးနဲ့ ကာရန်ညီစေရပါလိမ့်မယ်။ ခုတော့ အဲဒီလို

ကာရန်ညီစေခြင်း မရှိဘူး။

ဒါပေမဲ့ ကာရန်သာ မညီတယ်။ အသံယူထားပုံကတော့ ဒီပုံစံရဲ့ လိုအပ်ချက်ကို ဖြည့်ဆည်းပေးနေတယ်ဆိုတာ တွေ့ကြရတယ်။ ခုနက ထောက်ပြခဲ့တဲ့အတိုင်း 'လှည်းလုပ်ပမောင်'မှာ မောင်ဟာ 'အောင်'ကာရန်၊ တုန်းအားဖြင့် သံပြေတုန်း ဖြစ်တယ်။ သူ့ကိုလိုက်တဲ့ 'လှည်းလုပ်ရင်' မှာပါတဲ့ 'ရင်'က 'အောင်'ကာရန်တော့ မဟုတ်ဘူး။ ဒါပေမဲ့ သံပြေတုန်းပဲ ဖြစ်တယ်။ ဒီတော့ကာ နှစ်ပါဒဟာ ကာရန်မတူပေမဲ့ တုန်းက တူတယ်လို့ ဆိုရမယ်။

နောက်တစ်ခါ 'လှည်းလုပ်ရင် ကြာရှေ့မယ်'မှာ ပါတဲ့ 'ရှေ့'ကို နောက်ပါဒမှာ ကာရန်ယူရမှာ ဖြစ်တယ်။ ဆိုပါစို့ -

လှည်း လုပ်ရင် ကြာရှေ့မယ်
မကျော့ခင် တင်ဆုံကြီး
လှည်း လုပ်လို့စီး။

ဒီလိုသာ စပ်ခဲ့ရင် ကာရန်စနစ်အရ မှန်ကန်သွားတယ်လို့ ဆိုရ ပေလိမ့်မယ်။ အခုတော့ 'မကျော့ခင်' မဟုတ်ဘဲ 'မဘုတ်ဆုံ' ဖြစ်နေလို့ ကာရန်မညီတော့ဘူး။ ဒါပေမဲ့ ကာရန်သာ မညီတယ်။ ရစ်သမ်ကတော့ တူနေတယ်။ အကျတုန်းက 'တုန်းရှည်' (-)၊ သံပြေကို အစက် (.) နဲ့ သင်္ကေတပြမယ်ဆိုရင် 'မကျော့ခင်'ကလည်း '- - .၊ 'မဘုတ်ဆုံ'ကလည်း '- - .' ဖြစ်နေတာကို တွေ့ရလိမ့်မယ်။

လူသိနည်းပြီး တော်တော်လေး ရှေးကျလိမ့်မယ်လို့ ယူဆရတဲ့ ဟောဒီ နတ်ကိုးကွယ်မှုထဲက ကဗျာတိုကလေးဟာလည်း ကာရန်တွေ တော်တော်များများ ညီပြီး အဖျားရှူးသွားတယ်။

ကောက်ပင်ညိုမြ
မိုးကို ခ
ရေရ မြက်တင်
ရွာစေချင်

ဇော်ဂျီရှင်မ နတ်ကယ်လေး။

တိမ်းပေတော့

ယိမ်းပေတော့။

ဒီအပိုဒ်မှာ မြ၊ ခ၊ ရ အစုရယ်၊ တင်၊ ချင်၊ ရှင် အစုရယ် ကာရန် ညီကြတာကို တွေ့ရမယ်။ 'တိမ်းပေတော့' နဲ့ 'ယိမ်းပေတော့' တို့က အချင်းချင်း ကာရန်ညီပေမဲ့ အထက်အစုနဲ့ ဘယ်လိုမှ ကာရန်အံ့ရ ဆက် စပ်ထားတာ မရှိဘူး။ နောက်အပိုဒ် ကြည့်ပါဦး။

အဝတ်ကလေးက ဖြူဖြူစင်စင်

ရွှေဗိုင်းတောင့် နှင်နှင်၊

ယသမင်ဂျီ

ရှင်ဇော်ဂျီ

ဇော်ဂျီရှင်မ နတ်ကယ်လေး၊

ဆင်းပေတော့

ဆင်းပေတော့။

ဒီမှာလည်း အထက်က ငါးပါဒဟာ ကာရန်နဲ့ ဆက်နွယ်ထားတော့ သိသာတယ်။ ဒါပေမဲ့ 'ဆင်းပေတော့' နှစ်ခုကတော့ ဘယ်လိုမှ ကာရန် အဆက်အစပ် မရှိချေဘူး။ တစ်ခုပဲ ကြိဆစရာ ရှိတယ်။ ဒါ ကဗျာစာကိုယ် ထဲက မဟုတ်ပါဘူး။ ဘေးက ဝိုင်းထောက်ပေးတာလို့။ မင်းသမီး သီချင်း ဆိုနေစဉ် ဆိုင်းနောက်ထဲက၊ လူရွှင်တော်တွေက ဘေးက ဆိုပေးတာမျိုး။ ဒီကဗျာနှစ်ပုဒ်နဲ့ သဘောတူတဲ့ အောက်ပါ ကဗျာတွေကိုလည်း ကြည့် ပါဦး။

ရွှေဖလေး ဖြူဖြူစင်စင်

ရွှေလက်ကောက်နဲ့ ငင်

မြနဘန်ဒီ ရှင်ဘန်ဒီ

ဇော်ဂျီဝင်တဲ့ နတ်ကယ်လေး၊

တိမ်းပေတော့။

တောင်ခြေရင်း
ဝါခင်းစောင့်တဲ့ မိုးအောင်ကျော်
မိုး ခေါ်လို့ပေး
ခေါ်လို့ပေး
မိုး ထိုး
မိုးထိုး။

‘ရွှေဖလေး’ကဗျာမှာ ပထမပါဒရဲ့ စင်၊ ဒုတိယပါဒရဲ့ ငင် တို့နဲ့ စတုတ္ထပါဒက ဝင် ကာရန်ညီတယ်။ သူတို့နဲ့ ‘တိမ်းပေတော့၊ ယိမ်းပေတော့’ ကာရန်မကိုက်။ ‘တောင်ခြေရင်း’ ကဗျာမှာလည်း ရင်း နဲ့ ခင်း ကာရန်ညီတယ်။ ကျော် နဲ့ ခေါ် ကာရန်ညီတယ်။ ဒါပေမဲ့ ‘မိုးထိုး’ကတော့ ဘယ်သူနဲ့မှ ကာရန်မကိုက်လေဘူး။

(ဒီ မိုးခေါ်ကဗျာ လေးပုဒ်ကို မြန်မာနိုင်ငံ သုတေသနအသင်းကြီး ရဲ့ ဂျာနယ် xx, i, 1-18 ပါ J. A. Steward ရဲ့ Spinning Magic ဆောင်းပါးက ရတာ ဖြစ်ပါတယ်)

ကာရန်မညီကြပေမယ်လို့ ‘ယိမ်းပေတော့’၊ ‘တိမ်းပေတော့’၊ ‘ဆင်းပေတော့’၊ အားလုံးရဲ့ ရစ်သမ်ဟာ ‘- . -’ ဖြစ်ပြီး ‘မိုးထိုး’ကတော့ ‘.-’ ဖြစ်ကြောင်း သတိပြုမိပါလိမ့်မယ်။

ကျွန်တော်တို့ ဘာမှန်းမသိတော့တဲ့ စကားလုံးတွေ တော်တော် များများပါတဲ့ ဟောဒီကဗျာလေးကိုလည်း ဖတ်ကြည့်ပါဦး။

၁။
လေတေချောင် လေတေချောင်
လေတေဘုံမြစ်၊ ရှင်ဘုံမြစ်။
ရှင် ဘုံမြစ်စံ၊ ဘုံမြစ်စံ

၂။
ဘယ်သူ လာလို့ ခွေးဟောင်တယ်။
တောကျောင်း ရှင်သိုး
နွားရွက်ကျိုးနဲ့
ရှင်သိုးလာလို့ ခွေးဟောင်တယ်။

၃။
ငါးကြင်းသုံးကောင်
အိုးနဲ့လှောင်၊
တစ်ကောင် ရှင်ဘုံမြစ် ကယ်ဖို့။

၄။
မန်ကျည်း သုံးပင်
အုန်း သုံးပင်
တစ်ပင် ယူရစ် တူ မချစ်။

၅။
ပေါင်းဦးမောင်မောင်
ပေါင်း မောင်ပေါင်
မောင်ပေါင် မောင်ဖီးပေါင်။

ဒီကဗျာမှာ ပထမပါဒ 'လေတေချောင်'က ချောင်ကို ကာရန်ယူတာ
နောက်ပါဒများမှာ မတွေ့ရဘူး။ ဒုတိယနဲ့ တတိယပါဒများ ကာရန်ချိတ်
မိတယ် ဆိုနိုင်ရဲ့။ တတိယရဲ့ 'ဘုံမြင့်စံ'ကို နောက်ဆက်ပြီး ကာရန်မမိ
ပြန်ဘူး။ စတုတ္ထနဲ့ ပဉ္စမ ကာရန်ညီ (ထုံး၊ လုံး) ကာ ပဉ္စမ အဆုံးသတ်
ကျစ် ကလည်း ဒုတိယ ပါဒရဲ့ အဆုံး မြစ်နဲ့ ကာရန်ညီနေပြန်တယ်။

ဒါပေမဲ့ ကာရန်မညီတာတွေ ပါသော်လည်း ရစ်သမ်မိတဲ့ ယူနစ်တစ်ခု တော့ ဖြစ်နေရဲ့။

နောက်တစ်ပုဒ်က ပထမပါဒ် 'ခွေးဟောင်တယ်' ခံထားပြီး စတုတ္ထ ပါဒ 'ခွေးဟောင်တယ်'နဲ့ အုပ်ထားတယ်လို့ ဆိုရမယ်။ ဒုတိယ၊ တတိယ၊ စတုတ္ထပါဒ်များကို သိုး၊ ကျိုး၊ သိုး ကာရန်များနဲ့ ဆက်ထားတယ်။

တတိယအပိုဒ်ရဲ့ သုံးပါဒ်ကို ကောင်၊ လှောင်၊ ကောင် ကာရန် များနဲ့ ဆက်ထားတယ်။ အလားတူ စတုတ္ထအပိုဒ် သုံးပါဒ်ကိုလည်း ပင် သုံးပင်နဲ့ ကာရန်လုပ် ချိတ်ဆက်ထားတယ်။ ပဉ္စမအပိုဒ်ရဲ့ သုံးပါဒ်ကို မောင်၊ ပေါင်၊ မောင် သုံးကာရန်နဲ့ ချိတ်ထားတယ်။

ဒီတော့ကာ ဒီ 'လေတေချောင်' အစချီ ကဗျာကို ကဗျာအဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ (ဥပမာ - လေးချိုးတစ်ပုဒ်၊ တေးထပ်တစ်ပုဒ်) မျှသာဖြစ်ပြီး အပိုင်း ငါး ပိုင်း ပါတယ်။ (ဥပမာ - လေးချိုးဆိုရင် အချိုးခေါ်တဲ့ အပိုင်း လေးပိုင်း ပါတယ် ဆိုတာမျိုး) လို့ သတ်မှတ်မလား။ ကဗျာအဖွဲ့ ငါးဖွဲ့ပါတဲ့ ကဗျာရှည်တစ်ပုဒ်မျှသာ ဖြစ်တယ်။ (ဥပမာ - ဆရာဇော်ဂျီရဲ့ 'ဗေဒါလမ်း' ဆိုရင် ခွေးချိုးလေးတွေ၊ လေးချိုးလေးတွေ စုပြုပါဝင်တဲ့ ကဗျာတစ်ပုဒ် ဖြစ်တယ်) လို့ပဲ ယူဆမလား။

ကျွန်တော်ကတော့ ဒုတိယ အယူအဆကိုပဲ လက်ခံချင်တယ်။ 'လေတေချောင်' ကဗျာဟာ ခွေးချိုးယောင်ယောင် ကဗျာအဖွဲ့မျိုး ငါးဖွဲ့ ပါဝင်တဲ့ ကဗျာတစ်ပုဒ်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ပထမ ကဗျာမှာ စတုရန်း နှစ်ပါဒ် ကို တစ်ချိုး (မြစ်နဲ့ ခံတယ်)၊ နောက်သုံးပါဒ်ကို တစ်ချိုး (ကျစ်နဲ့ အုပ် ထားတယ်) ယူဆရင် ခွေးချိုးပါပဲ။ ဒုတိယကဗျာမှာလည်း ပထမပါဒ်က တစ်ချိုးဖြစ်ပြီး တယ်နဲ့ ခံထားတယ်။ နောက် သုံးပါဒ်ကို အတွင်းကာရန် တွေနဲ့ ဆက်ပြီး နောက်ဆုံး တယ် နဲ့ အုပ်လိုက်တယ်။ မူမှန် ခွေးချိုးဆိုတာ ကျသံတုန်းနဲ့ ချမြဲ၊ သူက သံပြေတုန်းနဲ့ ချထားတာ ဆန်းနေရဲ့။

တတိယ ကဗျာကတော့ ခွေးချိုးထက် တြိချိုးဆိုရင် ပိုမှန်မယ်။ တစ်ပါဒ် တစ်ချိုးပါပဲ။

စတုတ္ထ ကဗျာကတော့ လေးချိုး ပိုဆန်နေတယ်။ 'ရွှေဝက ပါ၊ မန်းမာလာ၊ အညှာမရှိ၊ တုံးတိတိ' ဆိုတာကို လေးချိုးလို့ ယူဆရင် အခု ဟာကိုလည်း 'မန်ကျည်းသုံးပင်' တစ်ချိုး၊ 'အုန်းသုံးပင်' တစ်ချိုး၊ 'တစ်

ပင်ယူရစ်'တစ်ချိုး၊ 'တူမချစ်'တစ်ချိုး၊ ပေါင်း လေးချိုးလို့ ယူဆနိုင်မှာ
ဖြစ်တယ်။

ပဉ္စမ ကဗျာကတော့ ဒွေးချိုး၊ တြိချိုး၊ လေးချိုး ကြိုက်သလို ယူဆ
နိုင်တယ်။

ခြုံပြောရရင်တော့ အားလုံး ကာရန်စနစ်အရ စည်းကမ်းမပြေပြစ်
ကြပေမယ့်လို့ ရစ်သမ်သဘောအရ ထိမိတဲ့ ယူနစ်ကလေးတွေ ဖြစ်နေကြ
တယ် ဆိုတာပါပဲ။

နှစ်ပွင့်အတူယှဉ်လို့

ကျွန်တော်တို့ ရှစ်တန်းကျောင်းသားဘဝက မင်းသုဝဏ်ရဲ့ 'သပြေညိုနှင့် အခြားကဗျာများ' စာအုပ်ကို သင်ရတယ်။ ဒီလိုနဲ့ မင်းသုဝဏ်ရဲ့ ကဗျာနဲ့ အကျွမ်းဝင်လာခဲ့တဲ့ ကျွန်တော်တို့တစ်တွေဟာ အခြားကဗျာတော်တော်များများနည်းတူ ဟောဒီကဗျာလေးကိုလည်း အလွတ်ရနေတော့တယ်။

ထွေးညိုက မှာ
မြရေကန်ပေါင်ရိုးက
ရေအိုး ယူခဲ့ပါ
ထွေးညိုက မှာ
ပဒုမ္မာ
ရွှေကြာက သင်း။
နှစ်ပွင့် သူ ယှဉ်လို့
အေးကြည်လင် ရေပြည့်အိုးမှာ
ထိုးတတ်လေခြင်း။

ငယ်ငယ်တုန်းကတော့ ဘာအဓိပ္ပာယ်၊ ဘာအတွေးအခေါ်ရယ်လို့
 ဝေဖန်ပိုင်းခြား ခံစားတတ်တာ မဟုတ်ပါဘူး။ စကားလုံးလေးတွေ အသံ
 သာတာနဲ့ ကြိုးစားအားထုတ် ကျက်မှတ်မနေဘဲ အလွတ်ရသွားတာပါပဲ။
 အဲ ... ရှစ်တန်းအဆင့် ရောက်နေပြီဖြစ်တဲ့ ကျောင်းသားတစ်ဦးအနေနဲ့
 အကြမ်းဖျင်း သရုပ်ဖော်ကွက်ကိုတော့ နားလည်တာပလေ။ ထွေးညို
 ဆိုတဲ့ တောသူမ လှလှလေး (ကဗျာထဲမှာ လှတယ်လို့ မပါ။ စိတ်ကူး
 ထဲက အလိုလို လှပြီး မြင်လိုက်တာပါ)၊ ရေအိုးထဲ ကြာပန်းကလေး နှစ်
 ပွင့် ယှဉ်ကာ ထိုးလိုက်ပုံ၊ သူ ပန်းနှစ်ပွင့် ယှဉ်ထိုးလိုက်ပုံကလည်း
 အင်မတန် လှပုံ ...။

နောင် အသက်ကြီးရင့်လာတာနဲ့အမျှ စာပေလေ့လာမှုကလည်း
 များလာတဲ့အခါ ကဗျာရဲ့သဘောကို စဉ်းစားရင်း ဆရာမင်းသုဝဏ်ရဲ့
 ‘ထွေးညို’ ကဗျာလေးကို သတိရမိပြန်တယ်။ ကဗျာ အထူးသဖြင့် လိရိက
 ကဗျာအတိုများမှာ အဓိက နိမိတ်ပုံနှစ်ခုကို ဘေးချင်းယှဉ်ပြထားလိုက်
 တာနဲ့ ကဗျာ ဖြစ်နေတာပါပဲ။ ဒါကို ဟိုက္ကုကဗျာတွေမှာလည်း တွေ့ရ
 တယ်။ တစ်နေ့ကပဲ ဟိုက္ကုကဗျာအကြောင်း စာအုပ်ကြီးတစ်အုပ် ငှားရ
 လို့ ဖတ်ကြည့်နေတော့ ဒီအကြောင်း ဆွေးနွေးထားတာကို တွေ့ရတယ်။

‘ဘေးချင်းယှဉ်ထားတဲ့ နိမိတ်ပုံနှစ်ခု တိုက်မိရာက ကဗျာတွေ
 ပေါက်ဖွားလာတယ်’

‘ဟိုက္ကုကောင်းဆိုတာ အရာဝတ္ထုတစ်ခုရဲ့ အဓိကအသွင်ကို အခြား
 အရာဝတ္ထုရဲ့ အဓိကအသွင်နဲ့ ဘေးချင်းယှဉ်ထားတာ ဖြစ်တယ်’

ဥပမာအဖြစ် ယာမာဂုချီဆေရှိရဲ့ အောက်ပါ ဟိုက္ကုကဗျာကို ပေး
 ထားတယ်။

၁။ မင်းသုဝဏ်ရဲ့ ထွေးညိုကို စွဲလမ်းမိတာ ကျွန်တော် တစ်ယောက်တည်း မဟုတ်
 ဘူးနဲ့ တူတယ်။ နောင်တစ်နေ့မှာ တွဲတေးသိန်းတန်ရဲ့ ထွေးညို သီချင်းတွေ၊ ထွေးညို
 ပြဇာတ် ဇာတ်လမ်းတွေက ဒီအချက်ကို ညွှန်ပြနေတယ်။

၂။ Kodaiva Takashi : A study on Yamaguchi Seishi. The Essence of
 Modern Haiku. 1993.

mgjoe.com

ရှိတဲ့ ကျောက်တုံးတွေ နောက်ထပ်
ချန်ထားခဲ့သင့်တာ

ဒီမှာ ပထမနိမိတ်ပုံက 'အေးမြတဲ့ ဥယျာဉ်ထဲရှိတဲ့ ကျောက်တုံး' တွေ ဖြစ်ပြီး ဒုတိယ 'နောက်ထပ် ချန်ထားခဲ့သင့်တာ' ဖြစ်တယ်။ နိမိတ်ပုံ နှစ်ခု ယှဉ်ပေးထားတယ်။

'အေးမြဥယျာဉ်' ဆိုတာက ဂျပန်ပြည်၊ ကျိုတိုမြို့က ရယိုအန်ဂျီ ဥယျာဉ်ကို ပြောတာပါပဲ။ ဇင် ဗုဒ္ဓဘာသာစတိုင်နဲ့ စီမံထားတဲ့ ဂျပန်ပြည် က ဥယျာဉ်တွေထဲမှာ နာမည်အကြီးဆုံးဥယျာဉ် ဖြစ်တယ်။ အဲဒီမှာ ကျောက်တုံး ၁၅ တုံးကို ၇၊ ၅၊ ၃ အစီအစဉ်နဲ့ ကျောက်တုံးတွေကို သုံးစု ခွဲပြီး စီစဉ်ပြထားတယ်။ ၁၅ ဆိုတာ ဖြစ်နိုင်သမျှ အသေးငယ်ဆုံး အရေ အတွက်ပါလို့ ဆိုတယ်။ ကဗျာဆရာ ဆေရှီက ၅၊ ၇၊ ၅ အစီအစဉ်နဲ့ ဟိုက္ကုကဗျာ ဖွဲ့နေကျဆိုတော့ ဒီ ၇၊ ၅၊ ၃ အစီအစဉ်ဟာ လိုနေသလို၊ ဟာနေသလို ခံစားမိသတဲ့။ နောက်ထပ် ကျောက်တုံး(နှစ်တုံး) ချန်ထား ခဲ့သင့်တယ်လို့ ထင်မိပါသတဲ့။ ပိုသဘောပေါက်အောင် ယေရှုခရစ်ဖွဲ့ အောက်ပါ ဟိုက္ကုကိုလည်း ဖတ်ကြည့်ပါဦး -

သံမှိုနှက်ထားတဲ့
ထာဝရဘုရား ခြေလက်
နှင်းစက်ရဲ့ ပန်းမန်

ဒီမှာ 'သံမှိုနှက်ထားတဲ့ ထာဝရဘုရား ခြေလက်' က ပထမနိမိတ် ပုံ၊ 'နှင်းစက်ရဲ့ ပန်းမန်' က ဒုတိယနိမိတ်ပုံ ဖြစ်ပါတယ်။ နိမိတ်ပုံနှစ်ခု ထိခိုက်ရာက ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ ကဗျာကို ခံစားသိရှိနိုင်ပါလိမ့်မယ်။

ဒွန္ဒနည်း^၃အရ ပြောရရင်တော့ ပထမနိမိတ်ပုံက ဝါဒ^၄၊ ဒုတိယ

၃။ Dialectics
၄။ Thesis

နိမိတ်ပုံက ပတိဝါဒ^၅၊ ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ ကဗျာက သံဝါဒ^၆ ဖြစ်မယ်လို့ ယူဆ နိုင်ပါတယ်။

မြန်မာ လူထုကဗျာတွေကို ကြည့်ရင် အချို့က သရုပ်ဖော်ကဗျာ၊ အချို့က ဇာတ်လမ်းကဗျာ၊ အချို့က သြဝါဒကဗျာ၊ အမျိုးမျိုးရှိကြတဲ့ အနက် နိမိတ်ပုံနှစ်ခုကို ဘေးချင်းယှဉ်ထားတဲ့ နည်းကို သုံးတဲ့ ကဗျာလေး နှစ်ပုဒ်ကို သွားတွေ့မိတယ်။ တစ်ပုဒ်က -

တောင်တောရယ်သာ
မာလာက ငုံဖူး
တစ်ပင်ကို နှစ်ပင်ယှက်တယ်
ကျေးငှက်က မြူး။

ပါဒ လေးခုပါတဲ့ ဒီ ဒွေးချိုးကဗျာလေးမှာ ပထမ၊ ဒုတိယနဲ့ တတိယ သုံးပါဒက တောရဲ့ သစ်ပင်များကိုဖွဲ့တဲ့ ပုံကားတစ်ချပ်ဖြစ်ပြီး စတုတ္ထပါဒက ကျေးငှက်ကိုဖွဲ့တဲ့ပုံ ဖြစ်တာကို တွေ့ရတယ်။ သြကာသ လောကကြီးထဲ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်တဲ့ တောပင်တွေကိုဖွဲ့တဲ့ နိမိတ်ပုံ လေးကို တောထဲ မြူးပျော်နေကြတဲ့ ကျေးငှက်တို့ရဲ့ နိမိတ်ပုံလေးနဲ့ ယှဉ် ပေးထားတာပါပဲ။ ရလဒ်ကတော့ သာယာလှပပြီး အသက်ဝင် လှုပ်ရှားတဲ့ သဘာဝလောကကို ကြည့်နူးခံစားမိခြင်းပါပဲ။ သက်မဲ့အပင်နဲ့ သက်ရှိ ငှက်ကို ယှဉ်ပေးလိုက်လို့သာ ဒီမျှ အသက်ဝင်လာတာ ဖြစ်တယ်ဆိုတာ ကို သတိပြုပါလေ။ ဆိုပါစို့။

တောင်တောရယ်သာ
မာလာက ငုံဖူး
တစ်ပင်ကို နှစ်ပင် ယှက်တယ်
(ကိုင်းခက် လွန်လှူး)

၅။ Antithesis
၆။ Synthesis

mg y o e လို့သာအားလုံး သစ်ပင်တွေချည်း ဖွဲ့ထားတာဖြစ်ခဲ့ရင် တောဟာ လှုပ်ရွံ့မလာဘဲ တော 'အသေ' ကြီးသာ ဖြစ်ခဲ့နေပေလိမ့်မယ်။

ဒါပေမဲ့ တောပင်များရော ကျေးငှက်များပါ သဘာဝလို့ ခေါ်ကြတဲ့ ဩကာသ လောကကြီးရဲ့ အစိတ်အပိုင်းတွေမျှသာ ဖြစ်သေးတယ်ဆိုတာ ကိုလည်း သတိပြုရမယ်။

နောက် ကဗျာတစ်ပုဒ် -

ချိုးနှစ်ကောင်
ထနောင်းပင်ညီနောင်က
လွမ်းအောင် ကူချဲ့
ပန်းတော်ဖြူ
ပင်မြက်နေစာထူလှ
ဖိုးတောင်သူ တဲ။

ဒီမှာ ယှဉ်ပြထားတဲ့ နိမိတ်ပုံနှစ်ခုက ထနောင်းပင်ထက်က ကူချဲ့ နေကြတဲ့ ချိုးနှစ်ကောင်နဲ့ ဖိုးတောင်သူ။ ဩကာသ လောကကြီးရဲ့ ကလေးငယ်များဖြစ်ကြတဲ့ ချိုးငှက်နှစ်ကောင်နဲ့ လူသားတစ်ယောက်။ ချိုးငှက်က ထနောင်းပင်ထက်မှာ၊ လူက ပင်မြက်နေစာထူတဲ့ တဲကလေး ထဲမှာ။ နှစ်ဦးစလုံး အပင်လောကမှာ မှီခိုနေကြတယ်။ အဟိတ်တိရစ္ဆာန် ချိုးငှက်က အပင်ကြီးမျိုးဖြစ်တဲ့ ထနောင်းပင်ထက်မှာ၊ အသိဉာဏ်အဆင့် မြင့်တဲ့ လူက အပင်ငယ်မျိုးဖြစ်တဲ့ မြက်တို့ ဝိုင်းရံနေတဲ့ သစ်ရွက်သစ်ခက် တဲထဲမှာ။ တစ်ခုနဲ့ တစ်ခု ခြားနားကွဲပြားမှု ကြီးမားတဲ့ နိမိတ်ပုံနှစ်ခုကို ယှဉ်ထားပေးလိုက်တာ ဖြစ်တယ်။ ဒါကြောင့် ရလဒ်ဟာ အထက်က ကဗျာမှာ တောပင်နဲ့ ကျေးငှက် ယှဉ်ပေးထားတာထက် ပိုမိုအာနိသင် ကြီးမားသွားရတယ်။

ဒီတော့ တချို့က မေးချင်လိမ့်မယ်။ ဒီကဗျာနှစ်ပုဒ်ကို ဖွဲ့ခဲ့တဲ့ အမည်မသိ မြန်မာစာဆိုနှစ်ဦးဟာ နိမိတ်ပုံတွေ၊ တဲခနိကတွေ ဘာမှ မကြားဖူးပါဘူးဗျာ။ သူ့ဘာသာ ထင်ရာဖွဲ့ဆိုသွားကြတာပါလို့။ မှန်ပါတယ်။ ဒီကဗျာနှစ်ပုဒ်ကို ဖွဲ့ဆိုသွားကြတဲ့ ကဗျာဆရာနှစ်ဦးဟာ နိမိတ်

mg y o e . com

ပုံဆိုတဲ့ ဝေါဟာရကို မြန်မာလိုလည်း ခေါ်တတ်မှာ မဟုတ်။ အင်္ဂလိပ်
 လို Image ဆိုတာကိုဆို ဝေးရောပဲ။ ဒါပေမဲ့ သတိပြုရာမှာက အင်္ဂလိပ်
 လို၊ ပြင်သစ်လို၊ ဂျပန်လို ရေးဖွဲ့သွားတဲ့ သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းပြည်များက
 ရှေးစာဆိုများလည်း သူတို့လိုပဲ ဒီဝေါဟာရကို မကြားဖူးကြမယ့် လူတွေ
 ချည်းပါပဲ။ ကဗျာစာဆိုက ကဗျာကို အရင်ဖွဲ့သွားတယ်။ နောက်မှ သူ
 ဖွဲ့နည်းကို ဝေဖန်ရေးဆရာက လိုက်မှတ် အမည်တပ်ပေးတာ ဖြစ်တယ်။
 ဘာသာစကားကို အရင်ပြောကြပါတယ်။ နောက်မှ ဘာသာဗေဒပညာရှင်
 က ဒီစကားကို လေ့လာပြီး ဒါ နာမ်၊ ဒါ ကြိယာရယ်လို့ သဒ္ဒါနည်းလမ်း
 ကို စစ်တမ်းထုတ်ရတာ ဖြစ်တယ်။ ပြောင်းပြန် မဟုတ်ဘူး။

ဒါကြောင့် ပါရမီရှင်ဟာ နည်းလမ်းကို သွန်သင်စရာ မလိုဘဲ သူ
 ကတောင် နည်းလမ်းသစ် ချမှတ်ပေးဦးမယ်။ ပါရမီနဲ့နဲ့သူများကသာ
 နည်းနိဿရည်း ဆိုတာကို ဆည်းပူးဖို့ လိုတယ်။

လူထုစာဆိုနဲ့စကြဝဠာ

လူဟာ ပေါ်ဦးစ ခေတ်ကတည်းက မိုးပေါ်ကို မော့ကြည့်ပြီး နေ၊
လနဲ့ ကြယ်တို့ကို မြင်တဲ့အခါ ကြည်နူးစိတ်ဖြစ်ရသလို ဘာတွေများပါ
လိမ့်လို့ တွေးတောနေမိမှာ အမှန်ပါပဲ။ ဒါကို လူတိုင်းသိ အင်္ဂလိပ် လူထု
ကဗျာလေးတစ်ပုဒ်မှာ အထင်အရှား တွေ့ရတယ်။

မှိတ်တုတ်၊ မှိတ်တုတ် ကြယ်ကလေးရယ်
မင်းဟာ ဘာလေးများလဲကွယ်
ကမ္ဘာအထက် မြင့်မြင့်မား
ကောင်းကင်ပေါ် စိန်လိုပါပဲလား။

ကျွန်တော်တို့ လူထုကဗျာစာဆိုများလည်း ကောင်းကင်ထက်ဆီ
မော့ကြည့်ခဲ့ကြတယ်။ မော့ကြည့်ပြီး မြင်ရတာကို သရုပ်ဖော်ရုံ ဖော်တာ
မဟုတ်ဘဲ။ ဘယ်လိုများပါလိမ့်လို့ တွေးတဲ့လူက တွေးတယ်။ အများ
တကာ ပြောကြဆိုကြတာကို မဟုတ်နိုင်ပါဘူးလို့ မှတ်ချက်ချသူက ချ
တယ်။ သူ့ ထင်မြင်ချက်ကို ပေးသူက ပေးတယ် စသဖြင့် အမျိုးမျိုး

တွေ့ကြတော့ကြ သိဖွဲ့ကြတာကို တွေ့ရတယ်။

လူတိုင်းလောက် သိကြတဲ့ ဟောဒီ လူထုတေးချင်းလေးကို ဆင်
ခြင်ကြည့်ပါလေ -

ရွှေလမှာ ယုန်ဝပ်လို့
ဆန်ဖွပ်တဲ့ အဘိုးအို
ဟော ကြည့်ပဆို။
ဆိုသာဆို
ပိုမိုတဲ့ စကား။
ကလေး အငိုတိတ်အောင်
အရိပ်အယောင် ပြတယ်။
ဖိုးလ နတ်သား။

လရဲ့မျက်နှာပြင်မှာ ယုန်ရုပ်ရှိတယ် ဆိုတာကတော့ ဗုဒ္ဓဘာသာ
၅၅၀ ဇာတ်တော်လာ စကားပါ။ ဘုရားလောင်း ယုန်ဟာ ပုဏ္ဏားယောင်
ဆောင်တဲ့ သိကြားမင်းကို မိမိရဲ့ကိုယ်ခန္ဓာကို လှူခဲ့တာကို ဂုဏ်ပြုတဲ့
အနေနဲ့ သိကြားမင်းက လမျက်နှာပြင်မှာ ယုန်ရုပ် ရေးခဲ့တယ်လို့
သသပဏ္ဍိတဇာတ်မှာ ဆိုထားပါတယ်။ မြန်မာလူထုက အဲဒီထက် ပိုပြီး
စိတ်ကူးညွှတ်ကွန့်မြူးကာ လရဲ့မျက်နှာပြင်မှာ အဘိုးအိုကြီးက ဆန်ဖွပ်
နေတယ်။ အနားမှာ ယုန်ကလေးက ဝပ်နေတယ်ရယ်လို့ မြင်ကြတယ်။
အဘိုးအိုနဲ့ ယုန် လပေါ်ရောက်သွားရတဲ့အကြောင်း လူထုပုံပြင်တောင်
ရှိလိုက်သေး။ ရွာထဲမှာ ဆန်အငှားဖွပ်ရတဲ့ အဘိုးအိုနဲ့ ယုန်ကို လနတ်
သမီးက သနားလို့ အဘွားအိုယောင်ဆောင်ကာ ကူညီရာက နောက်ဆုံး
တော့ လပေါ် ခေါ်သွားခဲ့တာ ဖြစ်ပါသတဲ့။^၁ ဒီပုံပြင်ကို လူတိုင်း ကြားဖူး
ချင်မှ ကြားဖူးမယ်။ ဒါပေမဲ့ လပေါ်မှာ ဆန်ဖွပ်တဲ့ အဘိုးအိုနဲ့ ယုန်ကလေး
ဝပ်နေတာ ရှိတယ်ဆိုတာကိုတော့ မြန်မာတိုင်း ကြားဖူးနားဝရှိကြမှာ
ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီလို ပြောကြဆိုကြတာ မဟုတ်မမှန်ပါဘူးလို့ လူထုကဗျာဆရာက

၁။ Dr. Htin Aung; Burmese Folk Tales, P 146.